

בס"ד. ליל ש"ק פ' בשלח, י"א שבט,
אחרי קבלת שבת (מאמר א), ה'תשח"י*
(הנחה בלתי מוגה)

באתי¹ לגני אחותי כלה², ואיתא במדרש רבה (במקומו³) לגני לגנוני, למקום שהי' עיקרי בתחילה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה, וע"י חטא עה"ד נסתלקה השכינה מארץ לרקייע הא', ואח"כ ע"י שאר החטאים נסתלקה מרקייע לרקייע עד רקייע הז', ואח"כ עמדו צדיקים והורידו את השכינה מלמעלה למטה, עד שבא משה רבינו, שהוא השביעי, וכל השביעין חביבין⁴, והורידה מרקייע הא' למטה בארץ. וזהו צדיקים גו' וישכנו לעד⁵, שהם משכינים וממשיכים⁶ בחינת שוכן⁷ עד מרום וקדוש⁸ שהי' בגילוי למטה. והוא ע"י עבודתם באתכפאי סט"א ואתהפכא סט"א, שע"ז אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין⁹, והוא אור הסוכ"ע שמאיר בכולהו עלמין בשוה. ועיקר הגילוי הי' במקדש, כמ"ש¹⁰ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך כאו"א מישראל¹¹. וזהו שאחת העבודות שהיו במקדש היא עבודת הקרבנות, דבקרבות יש ב' ענינים, בתחלה נעשית העלאה מלמטה למעלה, שזהו"ע שרזא דקורבנא עולה עד רזא דא"ס¹², וקרבות הו"ע קירוב הכחות כו'¹³, ואח"כ נעשה ריח ניתוח¹⁴, שהו"ע ההמשכה

9) בתניא פכ"ז (לד, א) ובלקו"ת ר"פ פקודי מציינ לזהר ח"ב קכת, ב (ובלקו"ת שם מציינ גם לזהר שם סז, ב. וראה גם שם קפד, א). וראה גם תו"א ויקהל פט, ד. לקו"ת חוקת סה, ג.
10) תרומה כה, ח.
11) ראה ראשית חכמה שער האהבה פ"ו קרוב לתחלתו (ד"ה ושני פסוקים). אלשיך עה"פ תרומה שם ("שמעתי לומדים"). של"ה סט, א. רא, א. חלק תושב"כ תרומה שכה, ב. שכו, ב. לקו"ת נשא כ, סע"ב. ובכ"מ.
12) ראה זהר ח"ב רלט, א. ח"ג כו, ב.
13) ראה סה"מ תש"ט ע' 29. וש"נ.
14) פינחס כח, ח. ועוד.

(* בהמאמר ניתוספו כמה הערות ומראה-מקומות (הערות א"ה) — ע"פ רשימת כ"ק אדמו"ר שליט"א בכתי"ק.
1) מאמר זה מיוסד בעיקרו על פרק השמיני מהמשך באתי לגני השי"ת.
2) שה"ש ה, א.
3) שהש"ר עה"פ.
4) ויק"ר פכ"ט, יא.
5) תהלים לז, כט.
6) ראה מ"כ ומהרז"ו לבמדבר פ"ג, ב.
7) מהרז"ו לבר"ר פ"ט, ב.
8) נוסח התפלה דשבת ויו"ט. ובשהש"ר שם: שוכן עד וקדוש שמו (ישעי' נז, ט).
9) ראה ד"ה באתי לגני תשי"א ס"ד (תו"מ סה"מ שבט ע' רסו). וש"נ.

מלמעלה למטה שיהי' ושכנתי בתוכם. וזהו ג"כ שהמשכן הי' מעצי שטים, דשטה פירושו נטי', סטי' מן הדרך, וכמ"ש¹⁵ כי תשטה אשתו, שקאי על הנשמה הישראלית שירדה למטה וסטתה מדרך הישר. וכאשר ישנו שטות זה דלעו"ז, צריך להפכו לשטות דקדושה. וזהו שהמשכן הי' מעצי שטים, לפי שכל ענין עבודת המשכן ומקדש הוא להפוך את השטות דלעו"ז לשטות דקדושה.

וממשיך בהמאמר, שמעצי שטים עשו קרשים למשכן, דהנה, בתיבת קרש יש ג' אותיות, קו"ף רי"ש ושי"ן, ואיתא בזהר¹⁶ דאותיות ק' ר' הם אתוון דלעו"ז, ובכדי שיהי' להם קיום נטלין אות ש' בגווייהו, בכדי שיהי' להם חיות מהקדושה. ותכלית העבודה היא להפוך את ענין הקרש לקדושה. ומבאר בהמאמר, שהאותיות ק' ר' דומים לאותיות ד' ה', שהרי"ש דומה לדל"ת בתמונתו וכן בפירושו, אבל מ"מ יש הפרש גדול ביניהם, שהד' יש בו יו"ד מאחוריו, שהיו"ד מורה על הביטול, ולכן אות ד' הוא בקדושה, משא"כ הר' אין בו יו"ד מאחוריו, היינו שאין בו ביטול, ולכן הוא מאתוון דלעו"ז. וכמשנ"ת כל זה בסעיפים הקודמים¹⁷.

(ב) **והנה** לאחרי שמבאר בהמאמר ההפרש בין אות ד' לאות ר', ממשיך לבאר שכן הוא גם ההפרש בין אות ה' לאות ק', דאף שהם דומים זל"ז, מ"מ יש הפרש גדול ביניהם, דאות ה' היא בקדושה, ואות ק' היא בלעו"ז. ומבאר, שאות ה' נעשית מאות ד', אלא שניתוסף בו רגל השמאלי מלפניו, והיינו, שבאות ד' היו"ד הוא מאחוריו, והוא יחוד אב"א, ובאות ה' היו"ד הוא (גם) מלפניו, והוא יחוד פב"פ, שהוא יחוד בשלימות. ומבאר בהמאמר בענין אות ד' (שיש בו יו"ד מאחוריו), שהד' מקבל מהג', וכמארז"ל¹⁸ ג' ד' גמול דלים.

והענין בזה, כפי שמבאר רבינו הזקן¹⁹ בענין תמונת אות ג' (כידוע שתמונת האותיות מורה על אופן ההמשכה, דאותיות הם

א) תו"א נט, א. וראה ביאורי הזהר בלק לאדמו"ר האמצעי לזח"ג רד, א (קז, ריש ע"ד). אוה"ת דרושי חנוכה ס"ע שלד.

17) בכל הנאמר עד כאן — ראה ד"ה באתי לגני ה'תשי"א-ה'תשי"ז.
18) ראה שבת קד, א.

15) נשא ה, יב.
16) בהקדמה (ב, ב).

מלשון אתא בוקר¹⁹, שהם המשכות וגילויים, ותמונת האותיות מורה על אופן האור והגילוי²⁰, שהוא קו א' שהוא מורה על ענין ההמשכה מלמעלה למטה, ולכן תחתיו. דהנה, אות וא"ו מורה על ענין המשכה מלמעלה למטה, ולכן בראשית הוא"ו יש אות יו"ד, לפי שכל המשכה היא ע"י הקדמת הצמצום, דבכדי שהרב המשפיע יוכל להשפיע לתלמידו, צריך לצמצם תחילה את השכל שיסאר נקודה בלבד שהיא בערך התחתון. וצמצום זה הוא תחילת ההמשכה, והוא היו"ד שבראש הוא"ו. ולאחרי שהשפעה בכללותה נעשית מדודה לפי ערך המקבל, אזי צריך להיות ענין ההמשכה מלמעלה"ט, שסדר ההמשכה הוא שככל שנמשך למטה יותר הרי זה מתצמצם ומתקצר יותר, וכך הוא בתמונת אות וא"ו, שככל שנמשך הרי הוא הולך ודק. אמנם, כל זה הוא מצד המשפיע, אבל בבוא השכל לכלי המקבל, אזי מתצמצמת ההשפעה יותר, והו"ע הצמצום שנעשה בה מצד כלי המקבל, והיינו, שנוסף על הצמצום וההמשכה שמצד המשפיע, הנה בבוא ההשפעה בכלי המקבל הרי היא מתצמצמת יותר מצד כליו. והו"ע היו"ד שבסוף הוא"ו שבתמונת אות ג', שמורה על הצמצום שנעשה מצד כלי המקבל, והיינו שמקבל רק נקודה בלבד מכללות ההשפעה. וזהו ענין ד' עולמות אבי"ע שבכל המשכה והשפעה, היינו, שהמקבל הוא מקבל רק בחי' עשי' בלבד, והוא חלק רביעי, ולכן, היו"ד תחת הוא"ו שבאות ג' הוא רובע מהקו של הוא"ו. וזהו ענין ג' ד' גמול דלים, שמורה על ההשפעה מאות ג' לאות ד'.

אמנם ע"י ההשפעה מאות ג' לד', שהו"ע ההשפעה למאן דלית לי' מגרמי' כלום, הנה מאות ד' נעשה ה', והיינו, שע"י ההשפעה נעשה תוספות אור, וכנ"ל במעלת ה' על ד' שבאות ה' הוא יחוד פכ"פ. וזה נעשה ע"י הצדקה, שצדקה הוא צדק ה'²¹, שמאות ד' נעשה ה'. והענין בזה, דהנה כתיב²² יש מפזר ונוסף עוד, וארוז"ל אם ראית אדם מפזר מעותיו לצדקה הוי יודע שהוא מוסיף, שהרי אפשר לחשוב שע"י הפיזור יהי' חסרון וגרעון בממונו, הנה עז"נ יש מפזר ונוסף עוד, שלא זו בלבד שלא יהי' שום חסרון וגרעון, אלא אדרבה, ונוסף עוד. ומבואר

(ב) יל"ש משלי יא, כד (רמז תקמז).

21) זח"ג עב, א. ועוד.

22) משלי יא, כד.

19) ישעי' כא, יב. וראה תו"א מב, ב.

לקו"ת במדבר יא, ג. ועוד.

20) ראה תניא שעהיוה"א ספ"א. פי"ב.

בכתבי האריז"לגי בענין גבאי צדקה למעלה, שהוא יסוד בינה שבתוך ז"א, או יסוד ז"א עצמו, שבו נמשכים כל החסדים, ועל ידו היא ההשפעה לספירת המלכות. וע"י השפעה זו הרי לא זו בלבד שאין שום חסרון, אלא אדרבה, שע"ז דוקא מגיע לבחי' גדלות והתרחבות ז"א. וזהו הפירוש שצדקה הוא צדק ה', דצדק קאי על ספירת המלכות, והאותיות צדק מורים על האור כפי שהוא בדרגא נמוכה, דתמונת אות צדי"ק היא יו"ד ונו"ן שפניהם הפוכות זו מזו ועומדים אחר באחר. וכמו"כ באות דל"ת הוא יחוד אב"א כנ"ל (ס"ב). ואות קו"ף מורה על היות רגלה הארוך מתפשט ויורד בקליפות (כדלקמן). וכל זה הוא לפי שהיחוד הוא אחר באחר, שהוא יחוד גרוע, ולכן אפשר להיות מזה אחיזה כו', והיינו, דהגם שאות קו"ף הוא בקדושה עדיין, מ"מ, כיון שאפשר להיות מזה אחיזה כו', הרי זה מורה שגם בתחילה הוא יחוד גרוע. וכל זה הוא בהאותיות צד"ק מצד עצמם. אמנם ע"י ההשפעה דמעשה הצדקה, נעשה אות ה' שהו"ע יחוד פב"פ, ויתרה מזה, שע"י מעשה הצדקה הנה מבחי' צד"ק עצמו שהוא יחוד גרוע נעשה אות ה', יחוד פב"פ, שהוא יחוד בשלימות.

אמנם אות ק', אף שבכללות דומה היא לאות ה', מ"מ, יש הפרש גדול ביניהם, שהרגל השמאלי דאות ק' יורד למטה, שזהו"ע רגלי' יורדות מות²³, וזהו שאמרו רז"ל²⁴ ירד גבריאל ונעץ קנה בים ועלה בו שרטון ועליו נבנה כרך גדול של רומי, שמיצר לישראל, דים הוא ספירת המלכות דאצילות, ונעץ קנה בים הו"ע רגלי' יורדות מות, ומזה נעשה יניקה לסט"א להוסיף כח בקליפות, עד שנבנה כרך גדול של רומי שמיצר לישראל, והיינו, שהעבודה דישראל היא ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, וכרך גדול של רומי מונע ומעכב השראת השכינה בישראל. וכל זה הוא מצד קנה הקו"ף שיורד למטה. וזהו ההפרש בין ק' לה', שאות ק' הוא בלעו"ז, ואות ה' הוא בקדושה.

ג) **וביאור** הענין ע"ד החסידות, דהנה כתיב²⁵ בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, שהם ג' עולמות ביע, ובנפש האדם הם ג'

ג) שער המצוות וטעמי המצוות פ' ראה.

25) ישע"י מג, ז.

23) משלי ה, ה.

24) שבת נו, ב. סנהדרין כא, ב.

הלבושים מחשבה דיבור ומעשה²⁶. וג' בחינות אלו אף שכולם הם לבושים בלבד, מ"מ, יש הפרש ביניהם, דמחשבה ודיבור אינם נפרדים מהאדם, ולכן ישנם רק במין האדם, והיינו שכח הדיבור ישנו במין האדם דוקא, ולכן נקרא בשם מדבר, ועוד זאת, שהדיבור נשמע להאדם דוקא, משא"כ בכח המעשה, הרי ישנו כח הפועל בנפעל גם בדומם, היינו שפעולת כח המעשה היא גם בדומם, וכמו"כ ישנו כח המעשה גם בבע"ח, והיינו לפי שכח המעשה נפסק מהאדם. וכמו"כ בג' עולמות ביי"ע, שבעשי' כתיב אף עשיתיו, אף הפסיק הענין. וכמרומוז בג' הקוין שבתמונת אות ה', שקו העליון וקו הימני מורים על המחשבה והדיבור, וקו השמאלי מורה על המעשה, ולכן קו השמאלי נפסק מב' הקוין, לפי שכח המעשה נפסק מכח המחשבה ודיבור.

והנה ענין ג' הקוין באות ה' היינו שהמחשבה דיבור ומעשה שלו ממולאים מאור הקדושה, והיינו, שמלבד זאת שמקיים במחשבתו דיבורו ומעשיו את כל הענינים דתומ"צ, הנה גם בדברי הרשות הרי כל המחדו"מ שלו הם לשם שמים, ולא רק הענינים הגשמיים שעושה בהם המצוה, וכמו אכילת שבת, שהאכילה עצמה היא מצוה, אלא גם בדברי הרשות הנה כל עשיותיו הם כמו הכשר מצוה, ועובד בהם העבודה דבכל דרכיך דעהו²⁷, וכמו בענין העסק בפרנסה, שלא זו בלבד שהעסק הוא בתכלית הכשרות, שנזהר מאונאה, השגת גבול, לזה ואינו פורע והדומה, וגם אינו מוטרד ומושקע בהעסק, אלא מתייגע בהעסק רק בכח המעשה בלבד, כמ"ש²⁸ יגיע כפיך, אבל מוחו ולבו פנויים לתורה ותפלה, הנה עוד זאת, שכל העסק הוא לשם שמים, בכדי שיוכל לתת צדקה ושאר המצוות, ובשביל זה הוא עוסק בפרנסה בכדי שיוכל לעבוד את הוי'.

והענין בזה, שכאשר העסק אינו כדבעי, הרי לא זו בלבד שבשעת העסק אינו כדבעי עד ששוכח שברכת הוי' היא תעשיר²⁹, ונדמה לו שכחו ועוצם ידו עשה לו את החיל הזה³⁰, הנה עוד זאת, שהעסק שלא כדבעי גורע ומחסר גם בהענינים שהגיע אליהם ע"י עבודת

28 תהלים קכח, ב. וראה לקו"ת שלח מב, ד. חוקת סו, ג. ובכ"מ.
29 משלי יו"ד, כב.
30 ע"פ עקב ח, יז.

26 ראה תו"א מג"א צה, ב ואילך.
לקו"ת בלק סז, א ואילך.
27 משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג.

התפלה. וכפי שמבאר כ"ק אדמו"ר האמצעי³¹ הטעם שאנו רואים בהמון הרב, שמצד עבודתם בתפלה מגיעים הם לדחילו ורחימו, אם לבחינת יראת אלקים או לבחינת יראת חטא עכ"פ, ומ"מ, כשבא לפועל חסר זאת, וא"כ השאלה היא היכן הם האהבה ויראה. ומבאר בזה, שבכללות יש ב' אופנים בפרנסה, כמ"ש³² בשמאלה עושר וכבוד, שישנו האופן דעושר וישנו האופן דכבוד. עושר היינו שרוצה להעשיר, ומשו"ז משקיע הרבה כספים בהעסק ועד שלוה גם משל אחרים. אך ישנו אופן שנותנים לו פרנסתו בדרך כבוד, והיינו שגם כאשר אינו מרבה בעשיית כלים, נותנים לו פרנסתו בדרך שלמעלה מהטבע. והנה, גם כאשר פרנסתו היא באופן הא', צריך ליהרר שיהי' זה בדרך הקדושה, והיינו שלא יהי' מוטרד בזה ביותר, ושלא יבלבל אותו מהקביעות עתים לתורה ותפלה, כי צריך לידע אשר ברכת הוי' היא תעשיר, וגם כל העסק צריך להיות לשם שמים. אבל כאשר הוא משקיע ומטריד את עצמו בהעסק, הנה עי"ז עושה גרעון וחסרון גם בהענינים דיראת אלקים ויראת חטא שהגיע אליהם ע"י עבודת התפלה, והיינו שע"י השיקוע בהעסק פועל הוא גרעון בכל עניניו עד שאינו שייך גם ליראת חטא. והעצה לזה היא כמארו"ז³³ כל המקבל עליו עול תורה מעבירים ממנו כו' ועול דרך ארץ, והיינו, דהגם שמצד מעמדו ומצבו במצור ובמצוק אינו שייך להרגיש את התענוג האלקי שבתורה, ויתירה מזה, שאינו שייך להרגיש גם את התענוג שכלי שבתורה, דאף שבתורה כתיב³⁴ כי היא חכמתכם ובינתכם (גם) לעיני העמים, הנה מצד מצבו אינו שייך להרגיש גם את התענוג שכלי שבתורה, מ"מ, עי"ז שיקבל עליו עול תורה, שיתעקש וישקיע את עצמו (ער וועט זיך איינשפאָרן און אַרייננואַרפן זיך) בתורה בדרך קבלת עול, אזי פורקים ממנו עול דרך ארץ.

ד) **והנה** כאשר עבודתו היא כתמונת אות ה', שכל מחשבותיו דיבוריו ומעשיו ממולאים מאור הקדושה, הרי זה פועל גם על מדותיו שיהיו כדבעי, וכפי שמבאר בהמאמר בענין גבאי צדקה, שדבריו הם בנחת ובקירוב הדעת, בדרכי שלום ודרכי נועם. ויש לומר הטעם שמביא בהמאמר דוגמא מגבאי צדקה דוקא, ע"פ משנת"ל (ס"ג) בענין גבאי צדקה למעלה, שהוא יסוד בינה שבתוך ז"א או יסוד ז"א עצמו, שהוא המשפיע למלכות, וע"י ההשפעה הנה ונוסף עוד, שע"י מעשה

33) אבות פ"ג מ"ה.

34) ואתחנן ד, ו.

31) בהקדמה לדרך חיים.

32) משלי ג, טז.

הצדקה, הנה מבחי' צד"ק נעשה ה', שהוא יחוד בשלימות. ולכן, כאשר מבאר בהמאמר הענין דאות ה"א בעבודה, מביא את הדוגמא דגבאי צדקה דוקא. ומבאר בזה, שאופן דיבורו של הגבאי צדקה הוא בדרכי נועם כו', והיינו, דהגם שההתעסקות בענין הצדקה צריכה להיות בתוקף, ועד שלפעמים צריך להיות בזה ענין של כפי', וכמו מעשין על הצדקה³⁵, מ"מ, מדבר הגבאי צדקה בדברי נועם ודרכי שלום, ומתרחק מן הגאווה עד קצה האחרון. ויובן זה ע"פ מאמר הבעש"ט³⁶ על הפסוק³⁷ כל שאור וכל דבש לא תקטירו גו' קרבן ראשית תקריבו גו', דלכאורה הרי זו סתירה, ומבאר, שבתחילת העבודה צ"ל קצת ישות, כמו שאור שמנפח, והיינו, שבכדי שלא יבוא היצה"ר ויאמר לו מי אני ומה אני, צריך להיות הגבהה בעבודתו, והו"ע שמינית שבשמינית³⁸. אך כל זה הוא בתחילת העבודה³⁹, אבל לאחרי כן הנה כל שאור וכל דבש לא תקטירו. ולכן, גבאי צדקה שכבר גמר עבודתו עד שנעשה משפיע על אחרים, צריך להתרחק מהגאווה עד קצה האחרון, שלא יהי' אצלו לא מינה ולא מקצתה³⁸.

(ה) **אמנם** תמונת אות ק' היא באופן שרגלה השמאלית יורדת למטה, וכנ"ל (ס"ג) שזהו"ע רגלי' יורדות מות, עד שנבנה ממנה כרך גדול של רומי שמיצר לישראל, והו"ע שדה דלעו"ז. והענין בזה, דהנה, אית שדה ואית שדה⁴⁰, אית שדה דקדושה, ואית שדה דלעו"ז, ועזו"נ⁴¹ כי בשדה מצאה צעקה הנערה המאורשה ואין מושיע לה, וכפי שמבאר כ"ק אדמו"ר הצ"צי, שנערה קאי על הנה"א שירדה למטה, ומצאה האיש בשדה היינו שדה דלעו"ז, דבשדה דקדושה, הרי אדרבה, דרשו הוי' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב⁴², משא"כ בשדה דלעו"ז, הרי עשו איש שדה נעשה המושל ושולט עלי', עד שגם כאשר צעקה הנערה אזי אין מושיע לה, לפי שהמושל ושולט שם הוא רק עשו איש

(ד) אוה"ת תולדות קמג, ב ואילך.

שיחת יום ב' דהג השבועות תשי"א (תו"מ ח"ג ע' 151 ואילך). ועוד.
40) זח"א קכב, סע"א.
41) תצא כב, כז.
42) ישעי' נה, ו.

35) ראה ב"י לטור יו"ד סרמ"ח.

36) כתר שם טוב סשצ"ג.

37) ויקרא ב, יא ואילך.

38) סוטה ה, א.

39) ראה לקו"ש חכ"ב ע' 162 הערה

32. "רשימות" חוברת טו ע' 34 ואילך.

שדה. ומסיים בכתוב ומת האיש גו' לבדו ולנערה לא תעשה דבר, דהנה כתיב⁴³ לא ידח ממנו נדח, ולכן ומת האיש גו' לבדו, שהרי כל יניקת הקליפות הוא מהקדושה, ולכן כאשר ישאר לבדו, שיוקח ממנו החיות דקדושה, אזי ומת האיש גו'. אבל ולנערה לא תעשה דבר, לפי שגם בשעת החטא היא באמנה אתו ית'⁴⁴, שהרי רק רגלי' יורדות כו', אבל בפנימיות הנה וכבודי לאחר לא אתן⁴⁵. ואעפ"כ, בחיצוניות ולפי שעה הרי המושל ושולט עלי' הוא עשו איש שדה, והר"ע הקנה דקו"ף שעליו נבנה כרך גדול של רומי המיצר לישראל. והתחלת הענין הוא מהאותיות דמחשבות זרות ודברים בטלים, שמצד המחשבות והדיבורים הלא טובים הנה מזה בא גם למעשה לא טוב, שזהו הקנה דקו"ף שיורד למטה. ולא זו בלבד שהאותיות דמח"ז ודב"ט הם חסרון מצ"ע, אלא עוד זאת, שהם עושים גרעון גם בכללות עבודתו. וכמו שפירש הרב המגיד⁴⁶ ע"פ⁴⁷ לא רגל על לשונו, שהאותיות דמח"ז ודב"ט (לא רק דיבורים האסורים, כמו לה"ר ורכילות, אלא גם אותיות של דב"ט), הם הולכים רכיל ומקטרגים על כל עבודתו, וזהו לא רגל על לשונו, שנזהר שלא יהיו ענינים המקטרגים עליו.

ו) וממשיך בהמאמר, שזהו ג"כ מ"ש⁴⁸ והבור רק אין בו מים, ר"ק הם אותיות ק' ר', ועז"נ שאין בו מים. ומבאר בהמאמר ההפרש בין בור לבאר, דבאר קאי על הנשמה, דכתיב בה⁴⁹ מעין גנים באר מים חיים, דכשם שמי הבאר הם מקודם מים מלוחים, וע"י שעוברים את המיצר ודוחק של גידי הארץ הם נעשים מים חיים⁵⁰, כך גם בהנשמה, שע"י ירידתה למטה להתלבש בהמיצר ודוחק של הגוף ונה"ב, הרי היא ממשכת בחי' המעין, בחי' מים חיים, בג"ע העליון, שהוא שקי' דמיא, וזהו מעין גנים באר מים חיים.

וצריך להבין, איך אפשר הדבר שע"י עבודת הנשמה למטה בעוה"ז תגרום תוספת אור בג"ע העליון. אך הענין הוא, דהנה אמרו רז"ל⁵¹ יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי

(48) וישב לז, כד.

(49) שה"ש ד, טו.

(50) ראה אוה"ת חוקת ע' תתמו. ע'

תתקיא ואילך.

(51) אבות פ"ד מ"ז.

(43) ע"פ שמואל-ב יד, יד.

(44) תניא ספכ"ד.

(45) ישעי' מב, ח.

(46) או"ת סימן רד (בהוצאת תשס"ו ע' תתקיא ואילך).

(ר). לקו"א סרי"ט.

(47) תהלים טו, ג.

העוה"ב, ומבאר כ"ק אדמו"ר מהר"ש⁵², שדוקא ע"י העבודה שבעוה"ז מגיעים לבחי' אור הסובב. ובכללות יש בזה ג' בחינות, עוה"ז, ג"ע התחתון שהוא עדיין בגדר העשי', וג"ע העליון שהוא למעלה מגדר זמן ומקום. ויש בחינה נעלית יותר, שזהו מה שמתחדש ע"י העבודה. והיינו, דעם היות שבירידת הנשמה למטה יורדת היא מגעה"ע לגעה"ת, וכידוע בפירושו⁵³ מארז"ל⁵⁴ דע מאין באת ולאן אתה הולך, שהנשמה באה מאין, שהוא ביו"ד, דקאי על געה"ע, כמארז"ל⁵⁵ ביו"ד נברא עוה"ב, וע"י עבודתה באה רק לבחי' אן, שהוא בלי יו"ד, דקאי על געה"ת שהוא בגדר העשי', היינו בגדר זמן ומקום, ובפרט ע"י ירידתה בעוה"ז ממש שבאין ערוך לעוה"ב שהוא געה"ע, ומ"מ, ע"י העבודה נעשה ענין של התחדשות, וכמשי"ת. דהנה, התהוות העולמות היא מהמדות, כמ"ש⁵⁶ זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה, וג"ע הוא הג' ראשונות של כל עולם⁵⁷, וא"כ הרי גדלה מעלת ג"ע על העולם כמעלת המוחין על המדות. דהנה כללות ההשתלשלות נחלק לג' בחינות, ועד"מ בגוף האדם למטה שיש בו ג' בחי' שהם ראש גוף ורגל⁵⁸, דבראש הם המוחין שזוהי המעלה היותר עליונה, ובגוף הם המדות, וברגל הוא כח המעשה בלבד, והוא הכח היותר תחתון. ועם היות שיש מעלה ברגל, שהוא מוליך את הראש ומכ"ש את הגוף, והיינו שהגוף והראש אינם יכולים להגיע למחוז חפצם כי אם ע"י הרגל דוקא, מ"מ, בכדי שהרגל יוליך את הראש, הרי זה גופא בא ע"י ההבנה שבמוח, שמבין שצריך ללכת למקום פלוני, וע"י המדות שבלב באה ההשגה שבמוח להרגלים, ואז מוליכים הם את הלב והמוח למחוז חפצם, והיינו, שהרגל צריך לקבל מהראש והגוף, לפי שהוא היותר תחתון. ולמעלה ממנו הוא הגוף. ועם היות שיש יתרון מעלה בהלב על המוח, וכמו ברעו"ד שלמעלה מטו"ד, הרי יש רעו"ד שעם היותה למעלה מטו"ד הרי היא באה ע"י הקדמת ההתבוננות דוקא, אלא שההתבוננות היא בענין ההפלאה. וגם בחי' רעו"ד שלמעלה מטו"ד לגמרי, הרי גם היא באה מהמוחין, וכמו ענין המס"נ, שעם היותו תוקף עצמי שלמעלה מהשכל, הרי באמת התוקף דמס"נ ענינו הוא תוקף הדעת, שהוא בדעת חזק ותקיף עד מס"נ ממש. ונמצא שכל האברים הם מקבלים מהמוחין. ועד"ז יובן למעלה בענין הג"ע, שהוא בחי' ג'

52 המשך וככה תרל"ז פ"ט (סה"מ

56 תהלים כה, ו.

57 ראה גם סה"מ עטר"ת ע' רסח.

58 ראה ביארה"ז לאדמו"ר האמצעי אחרי

עה, א. סה"מ תרח"ץ ע' רכב. וש"נ.

תרל"ז ח"ב ע' תה ואילך).

53 לקו"ת במדבר ב, א.

54 אבות ריש פ"ג.

55 מנחות כט, ב.

ראשונות. אמנם כל זה הוא כמו שהוא מצד עצמו, אבל ע"י העבודה בעוה"ז דוקא מוסיפים תוספת אור בג"ע העליון⁵⁹. וזהו מעין גנים, שבג"ע מצ"ע מאיר רק אור הממלא, והו"ע יושבין ונהנין מזיו השכינה, שההשגה היא רק בבחי' ממלא (וזהו הטעם שענין התשובה אינו מועיל בג"ע), וע"י העבודה בעוה"ז ממשיכים את אור הסוכב.

ז) **אמנם** כל זה הוא בחי' באר באל"ף. אבל בור בוא"ו, הנה עז"נ והבור רק אין בו מים, שמצד האותיות ק' ר', אין בו מים, ועל זה אמרו רז"ל⁶⁰ מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו, והיינו, שמצד העדר העבודה הרי הוא מוסיף כח בקליפות וסט"א, וזהו"ע קנה הקו"ף שרגלי' יורדות מות. וזהו ג"כ ענין כקוף בפני אדם⁶¹, דאף שגם בקליפה יש מחשבה דיבור ומעשה, ומדמה עצמה להקדושה, מ"מ הרי זה רק כקוף בפני אדם, והיינו, שאמיתית ענין המחשבה דיבור ומעשה הוא בקדושה, בחי' אדם, שהוא אל"ף ד"ם⁶², ד"ם הוא ר"ת דיבור ומעשה, ואל"ף הוא מחשבה⁶³, והאלף מחי' את הדם. והנה משנ"ת כאן שהמחשבה היא לחדוד ודיבור ומעשה באים יחד, אינו סותר למשנת"ל (ס"ד) בענין אף עשיתיו, שהמעשה נפסק והדיבור ומחשבה הם מחוברים, לפי שיש הפרש בענין יחס הלבושים לגבי נפש האדם ליחוסם לגבי הלבושים עצמם. וכפי שמבאר כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע"ה בענין ג' הלבושים מחשבה דיבור ומעשה, שלבוש המחשבה הוא לבוש המיוחד עם הנפש, והו"ע גילוי העלם העצמי לגבי עצמו, משא"כ לבוש הדיבור הוא לבוש הנפסק, וענינו הוא גילוי אל הזולת, אלא שיש מעלה בדיבור על מעשה, שהדיבור מתייחד עם הנפש, היינו שיש לו דביקות, שהרי הוא מדבר במה שהוא חושב או במה שחשב קודם עכ"פ, ולכן הדיבור הוא במין האדם דוקא, שנשמע לאדם, וישנו רק באדם, משא"כ המעשה

ה) ד"ה ויאמר גו' לך אעת"ר (סה"מ אעת"ר ע' מג ואילך).

נמשך מהראש (כנ"ל), מ"מ, לאחר שהרגל מקבל ההשפעה מהראש, אזי הרגל מגבי את הראש.
 60) שבת כב, א. ב"ר פפ"ד, טז.
 61) ראה זח"ב קמח, ב. אוה"ת (יהל אור) לתהלים ע' שנח.
 62) של"ה כא, א. וראה אוה"ת שם.
 63) ראה לקו"ת בהעלותך לא, ג.

59) בזכרון אחדים — שהדוגמא דראש גוף ורגל הובאה על זה שדוקא על ידי העבודה בעולם הזה מוסיפים תוספת אור בגן עדן, דאף שהכח לזה בא מלמעלה, מעולמות העליונים, מ"מ, לאחר שנמשך הכח מלמעלה, הנה ע"י העבודה למטה מגיעים למעלה יותר. ועד"מ הרגל, דאף שזה גופא שהרגל מוליך את הראש למקום חפצו

נעשה נפרד לגמרי, ולכן נמשך כח המעשה גם בדומם, וכמו כח האומן שנמשך גם בהדומם, וגם כח המעשה ישנו גם בבע"ח (כמשנת"ל ס"ד). ולכן, כאשר מייחסים את הלבושים לגבי עצמם, היינו כמו שכבר נתגלו מן הנפש, הרי המעשה הוא נפרד והדיבור הוא דבוק, וזהו משנת"ל בענין אף עשיתיו. אבל כאשר מייחסים את הלבושים להנפש עצמו, הנה המחשבה היא מיוחדת עם הנפש, ואינה חידוש והוספה בהנפש, משא"כ הדיבור מחודש מהנפש, שהרי הדיבור ענינו גילוי אל הזולת, וא"כ הרי הזולת תופס מקום אצלו, ולגבי הנפש עצמו אין תפיסת מקום להזולת, וכמו"כ אין תפיסת מקום להדיבור שענינו הוא לגלות לזולתו, וא"כ הרי הדיבור הוא מחודש (ע"ד המעשה). וזהו אדם א' ד"ם, שרומז על המחדו"מ כמו שהם בקדושה, אבל המחדו"מ בלעו"ז הנה התדמותם לקדושה היא כקוף בפני אדם.

(ח) **וזהו** הענין שהמשכן הי' מקרשים, לפי שתכלית כל העבודה שבמשכן היא לאהפכא חשוכא לנהורא, והנתינת כח על זה היא ע"י עבודת הצדיקים, ובפרט נשיאי ישראל בכל דור ודור עד נשיא דורנו בעל ההילולא, שנותן כח לכל מקושריו והשייכים אליו, שתהי' אצלם העבודה דאתכפיא סט"א ואתהפכא סט"א, אשר ע"י עבודה זו אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין, שנעשה באתי לגני כמו קודם החטא, ולמעלה יותר, ועד שנשלמת תכלית הכוונה דנתאוה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים⁶⁴.

(64) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ז. ובכ"מ.